

مفروضات پارادایم اقتصاد مقاومتی

با پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران، نظام استکبار با صف آراییی خود تلاش نمود تا با شیوه های مختلف این نظام نوپا را تسلیم خود سازد. استفاده از استراتژی تحریم اقتصادی در کنار سیاستهایی همچون تهاجم فرهنگی، تهدید نظامی، محدودیت های علمی و فشارهای سیاسی در طی سالیان گذشته از جمله اهرمهایی بوده که در سرلوحه اقدامات دشمنان نظام اسلامی قرار گرفته است. نظام جمهوری اسلامی ایران با اتکال به خداوند منان و در سایه ی رهبری حکیمانه و تلاش ملت بزرگ ایران توانسته است خود را در برابر بسیاری از این تهدیدات واکنسینه نموده و ایران را به عنوان قدرت برتر جهانی و منطقه ای تبدیل نماید. با عنایت به حاکمیت رویکرد همگرایی در دنیا، تمامی کشورها تلاش می کنند تا در قالب منظومه ی اقتصادی، اجتماعی و سیاسی به هم پیوسته و با بهره گیری از مزیت های نسبی در تقسیم کار جهانی، زمینه رشد و توسعه خود را فراهم نمایند. بنابر این رویکرد اساسی کشورها تمرکز و سرمایه گذاری بر روی مزیت ها و ایفای نقش فعال در پارادایم جهانی شدن است. از آنجا که جمهوری اسلامی ایران تلاش می کند تا به عنوان کشوری مستقل، نظم نوین جهانی ادعایی نظام استکبار را به چالش بکشد، از سوی آنها همواره مورد غضب قرار گرفته و این کشورها می کوشند تا با زیر پا نهادن تمام قواعد بازی در فرآیند جهانی سازی، با روش های مختلف از ایفای نقش ایران در این عرصه جلوگیری کنند و حربه ای به نام تحریم اقتصادی را در دستور کار خود قرارداده اند تا ایران را متقاعد سازند در این فرآیند از آنها تبعیت نماید. به گونه ای که در این مقطع زمانی تقریباً تمامی کشورهای صاحب قدرت مادی به سرکردگی آمریکا حداکثر ظرفیت و توانایی خود را بکار بسته اند تا ایران را در صحنه جهانی منزوی نمایند و برای تحقق این هدف، برخی حوزه های مهم نظام اقتصادی ایران آماج تهاجمات دشمنان قرار گرفته است. سیاستی که اگر در فضای شبکه ای کنونی دنیا بر علیه هر کشوری بکار رود، آن را فلج ساخته و تسلیم خواهد نمود. خوشبختانه از آنجا که نظام اسلامی ایران بر مبنای اعتقاد به خدا بنیان نهاده شده و ملت فداکار آن نیز در مقاطع مختلف ایثارگرانه به دفاع از دستاوردهای انقلاب پرداخته، تمامی معادلات نظام سلطه با تدبیر های حکیمانه رهبری انقلاب به چالش کشیده شده است. تدبیری که در ادبیات محافل علمی و اجرایی از آن تحت عنوان "اقتصاد مقاومتی" یاد می شود. پارادایم اقتصاد مقاومتی دارای مفروضاتی کاملاً متفاوت از پارادایم جهانی سازی است. امروزه قریب به اتفاق تئوری های اقتصادی و مدیریتی مطرح در دنیا در قالب پارادایم جهانی سازی خودنمایی می کنند و مفروضات این فضای نظریه پردازی با آنچه که مورد مطالبه جامعه ایرانی در شرایط تحریم اقتصادی است، انطباق چندانی ندارد. لذا اولین گام

برای تحقق اقتصاد مقاومتی، معطوف داشتن ظرفیت‌ها و نوع‌اندیشمندان به بسط تئوری‌های مرتبط با پارادایم اقتصاد مقاومتی است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در تعریف اقتصاد مقاومتی می‌فرمایند:

"اقتصاد مقاومتی معنایش این است که ما یک اقتصاد داشته باشیم که هم روند رو به رشد اقتصادی در کشور محفوظ بماند، هم آسیب‌پذیری‌اش کاهش پیدا کند. یعنی وضع اقتصادی کشور و نظام اقتصادی جوری باشد که در مقابل ترفندهای دشمنان که همیشگی و به شکلهای مختلف خواهد بود، کمتر آسیب ببیند و اختلال پیدا کند." (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار هیئت دولت ۱۳۹۱/۶/۲)

برخی از مهمترین مفروضات و الزامات اقتصادی - مدیریتی اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری عبارتند از:

- اتخاذ رویکرد اقتصاد مقاومتی کارآفرینانه که از تمامی منابع و امکانات برای دورزدن و خنثی سازی تحریم‌ها بهره برده می‌شود (برگرفته از بیانات رهبری در ۸۹/۶/۱۶)
- بهره‌گیری از همه‌ی ظرفیت‌های دولتی و مردمی در راستای اصل ۴۴ قانون اساسی (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۳ و ۹۱/۶/۳)
- سالم سازی فضای اقتصادی و کسب و کار از طریق مبارزه با مفاسد اقتصادی (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۶/۳)
- توجه به بخش درونزای اقتصاد و حمایت از تولید ملی (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۶/۳)
- اهمیت و جایگاه کسب و کارهای کوچک و متوسط بخاطر اثرات مستقیم آنها در زندگی مردم (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۶/۳)
- متعادل سازی مصرف و پرهیز از اسراف و تبذیر از طریق فرهنگ سازی و مدیریت مصرف (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۳ و ۹۱/۶/۳)
- بهره‌گیری از استعدادهای برجسته در قالب اقتصاد دانش بنیان و شرکت‌های دانش بنیان (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۸ و ۹۱/۶/۳)
- عدم ساده انگاری و سهل انگاری در مقابل توان دشمن و واقعیت سازی بجای واقعیت نمایی (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۳)
- استفاده از فرصت‌های نهفته در تحریم‌ها برای کاهش وابستگی به نفت (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۳)

- حرکت بر اساس برنامه بلند مدت متناسب با شرایط اقتصاد مقاومتی به منظور پرهیز از تصمیم های خلق الساعه ، تغییر مقررات ، تذبذب و تغییرهای بی مورد (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۳)

- ایجاد نگرش منظومه ای کامل به مباحث مطرح شده اقتصادی سالهای اخیر همچون: اصلاح الگوی مصرف ، همت مضاعف ، جهاد اقتصادی، تولید ملی ، حمایت از کار و سرمایه های ایرانی (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۳)

اقتصاد مقاومتی نظام اقتصادی فعال و پویایی است که در عین حال دارای کمترین کشش پذیری و تاثیر پذیری در مقابل عوامل تهدید کننده خارجی باشد. زمانی که از اقتصاد مقاومتی سخن می گوئیم ، نمی توانیم از عوامل سیاسی ، اجتماعی، مدیریتی و... غافل باشیم. در پارادایم اقتصاد مقاومتی باید چارچوب ادراکی مناسبی ایجاد شود که در آن متغیرها و روابط آنها تعریف شده باشد ، از آموزه های اسلامی بهره کافی برده شود، فرهنگ سازی و نهادینه نمودن مفروضات اقتصاد مقاومتی در جامعه مورد توجه قرار گیرد ، سناریوهای جبهه استکبار پیش بینی گردد، نقش و کارکردهای نهادهای دولتی و خصوصی تبیین شود و برنامه ریزی جامع و تاکتیکی برای مقابله با تحریم ها تدوین گردد. همه اینها نیازمند پژوهش های عمیق و گسترده علمی است که نتایج حاصل از آن بتواند به عنوان گفتمان غالب در جامعه مطرح شود.

سید محمد مقیمی
moghimi@ut.ac.ir